

Vzdělávací obor: **Výtvarná a filmová výchova**

Očekávaný výsledek učení: UAK-VFV-001-ZV5-004

Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

Popis úrovně **Splněno**

- Navrhne, realizuje a vyhodnotí vlastní jednoduchý experiment s použitím výtvarných a filmových prostředků.
- Vytvoří dílo, které kombinuje výtvarné a filmové prostředky.
- Sdílí vytvořené dílo s ostatními způsobem, který si zvolil.
- Vybírá pro něj důležité výsledky vlastní tvůrčí činnosti a vhodným způsobem je uchovává.

Amatérská a archivní fotografie

Autorky materiálu: Viktoriia Timonová, Markéta Pastorová

Anotace

Běžná, lidová, amatérská (to vše zahrnuje pojem vernakulární) fotografie, tedy ta, kterou nejčastěji pořizujeme ve svém běžném životě, mimo umělecký nebo estetický kontext. S tímto žánrem se nejen my, ale pochopitelně i žáci setkávají nejčastěji, a právě proto je to pro ně srozumitelné médium, které otevírá mnoho možností pro kreativitu, hru a experimentování. Přirozeně se tak rozvíjí klíčová kompetence kulturní, a to nejen její složka *kulturní a umělecké vyjádření*, ale i složka *kulturní identita a rozmanitost*, neboť právě amatérská fotografie „naši žitou“ kulturu vystihuje.

Zadání pro žáky

Inspirací pro obsah ilustrativní úlohy byl projekt Umělci po škole¹, realizovaný na ZŠ Hlásek v Hlásné Třebáni.

Ještě než začneme

Nejdříve si řekneme, co nás v následujících hodinách čeká, s čím budeme pracovat, a jak se na vlastní tvorbu připravíme.

Budeme pracovat s fotografiemi, které jste sami vytvořili nebo jsou ve vašem rodinném archivu (poradte se se sourozenci nebo s rodiči, jestli jim nebude vadit, když s fotografiemi budete ve škole pracovat). A o jaké fotografie se tedy jedná? O ty, které dokumentují nějakou situaci nebo událost z vašeho běžného života, například z výletu, ze sportovního tréninku nebo utkání, oslavy, nějaké činnosti. Slavili jste s kamarády narozeniny? Sázeli jste stromy nebo stavěli o prázdninách stan? Nebo jste pomáhali rodičům na zahradě nebo vás zaujalo, jak vaši kamarádi hráli v komorním orchestru a vy jste si je vyfotili? Nebojme se ale vydat do, pro nás, „exotických končin“. Najdeme nějakou fotografii, která se vztahuje k životě lidí z jiných kultur?

Poznámka: Důležité je, aby vyučující dal prostor žákům k tomu, aby si fotografie vyhledali nebo sami vytvořili, takže se bude jednat o „přípravnou fázi“ ještě před samotnou tvůrčí činností ve vyučovací hodině, která potřebuje čas. Je zde i varianta, že si žáci mohou fotografie stáhnout z volně dostupných zdrojů.

---

¹ Máš umělecké střevo. Umělci po škole. Online. Umělecké střevo. Dostupné z: <https://umelekestrevo.cz/platforma-mus/umelci-po-skole/>. [citováno 2025-04-09]. Projekt propojuje mladé umělce se školami v České republice pro spolupráci během 10 vyučovacích hodin, více o projektu se dozvíte na jeho webových stránkách, které jsou uvedeny ve zdrojích.

V projektu jsem se (Viktorii Timonová) zaměřila na fotografii jako médium a představila jim historii fotografie, stejně jako možnosti, jak pracovat s fotografií pro ně (žáky) novým způsobem.

„Nový známý svět“

Pokusme se ponořit do nového, ale zároveň pro nás známého světa, který fotografie zachycují. Zkusíme si s fotografiemi „pohrát“ a vytvořit „obrazy“, které fotografie doplňují. Zkuste si představit, co by mohlo být mimo rám vaší fotografie? Co by se tam mohlo odehrávat? Kdo mohl tuto fotografii vytvořit? Za jakých okolností vznikla? Co se předtím, odehrávalo? Zamyslet se i můžeme, v jakou denní dobu byla pořízena?

Máte už představu? Můžete si klidně udělat ke svým nápadům pár poznámek nebo drobných kreseb a pak se rozhodnout, čemu dáte přednost. Ale můžete začít rovnou pracovat.

Co udělat nejdříve? Vyberte si formát papíru, který se vám líbí (máme tu obdélníky A3 nebo čtvercové formáty různých velikostí – vždy ale musí být o dost větší než fotografii), a fotografii si na formát nejlépe do středu umístěte. A proč do středu? Protože pracujeme s představou, jak obraz svůj rám překračuje, respektive pokračuje za něj.

Pro „doplnění“ fotografie můžete použít pastelky a fixy (nejlépe společně), temperové nebo akrylové barvy, můžete kombinovat kresbu s malbou, můžete použít i další fotografie (například výstřížky z časopisů – tady se už dostáváme k formě koláže). Snažte se o to, aby barvy, linie, nebo konkrétní postavy a předměty co nejplynuleji přecházely na papír (třeba i končetiny lidí a zvířat nebo krajina) a navazovaly co nejvíce na fotografii. Svoji fantazii ale rozhodně neomezujte. Mohou vás napadat i neočekávané/nereálné situace, například: co se stane, když rodinu na pikniku navštíví z ničeho nic obrovský dinosaurus?

Poznámka: Zde se nabízí velké množství různých variant, které jinak může mít připraven vyučující před vlastní tvorbou nebo které plynule vyplynou z tvorby žáků. Vždy by mělo být vítáno „překročení“ vlastního zadání.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK kulturní Kulturní a umělecké sebevyjádření KKT-SVJ-000-ZV5-001	Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.	- Organizují tvůrčí aktivity, ve kterých mají žáci možnost vyjádřit své myšlenky a pocity prostřednictvím různých uměleckých prostředků i těch, které se uplatňují při tvorbě běžné vizuální produkce.
KK kulturní Kulturní identita a rozmanitost KKT-IDR-000-ZV5-001	Porovnává kulturní projevy, tradice a umělecká díla vlastní kultury i jiných kultur.	- Využívám zdroje, jako jsou dokumenty, filmy, knihy a hudba z různých kultur, aby se žáci mohli seznámit s různými způsoby života a uměleckými projevy, které nejsou součástí jejich každodenní zkušenosti. - Povzbuzuji žáky, aby sledovali a sdíleli své postřehy o různých kulturních projevech v médiích nebo ve své komunitě, a následně diskutujeme o tom, jak tyto projevy odrážejí zvláštnosti jednotlivých kultur.

Metodický komentář pro učitele

Jak bylo již řečeno na začátku, zadání je dobré, pokud se s žáky, klidně po delší čas, zaměříte na „sbírání“ různých fotografií, a to jak z rodinných alb, tak z již odložených časopisů, prospektů. I samo vystříhávání fotografií, jejich společné prohlížení nebo i vyměňování, komentování a hledání toho, s čím chcete dále pracovat, do výtvarné výchovy patří a klidně tomu můžete věnovat samostatné vyučovací hodiny.

Pokud zvolíte variantu, že žáci sami, nebo s vaší pomocí, si vybírají obrázky z otevřených zdrojů, tak rozvíjíte i kompetenci digitální. Jednat se pak nejspíš bude o složku *Digitální data a informace* a budete uplatňovat zejména tyto strategie:

- *Vybírám do výuky pro práci žáků zdroje informací v různých formátech (texty, videa, obrázky, schémata, zvukové záznamy a pod).*
- *Podporuji žáky ve tvorbě a sdílení archivů relevantních digitálních vzdělávacích zdrojů, a to při samotné i skupinové práci.*

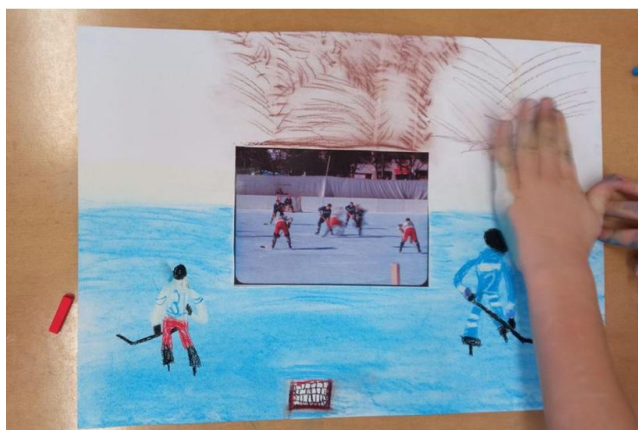
Popis ověřování

- K fotografii žák přistupuje jako k prostředku, kterým může přiblížit svůj každodenní život nebo život lidí ve svém okruhu.
- Vyhledává si i fotografie, které dokumentují život lidí z různých kultur, a popíše, co přesahuje jeho zkušenosti, ať už se týkají kulturních tradic, způsobu odívání, nebo bydlení, stolování apod.
- Vybírá k vyjádření svých myšlenek a emocí druh umění a umělecké prostředky podle zadání nebo svého zájmu a zaměření.
- Pracuje samostatně na vyjádření vlastních i zadaných námětů a témat.

Poznámka: Pokud bude vyučující rozvíjet i kompetenci digitální, tak bude sledovat tyto projevy:

- Uvede příklady zdrojů, kde lze vyhledávat obrázky k volnému použití, stáhne si obrázek z dané webové stránky (uloží si ho s vhodným názvem tak, aby ho pro další práci našel), otevře stažený obrázek ve vhodném programu apod.

Ukázka řešení

obr.1

obr.2

Práce žáků ZŠ Hlásek a ZUŠ Vitae. První dítě dostalo fotografii hokejového zápasu a druhé fotografii domácího mazlíčka. Zajímavé je, že na druhém obrázku je vidět, že se žákovi podařilo zapojit do obrázku i oblíbenou píseň z tohoto období – *Jozin z bažin*, kterou si během celé tvorby zpíval.

Zdroje

1. MÁŠ UMĚLECKÉ STŘEVO. Umělci po škole. Online. Dostupné z: <https://umeleckestrevo.cz/platforma-mus/umelci-po-skole/>